

متن و ترجمہ

اصول کافی

ثقة الاسلام

محمد بن یعقوب کلینی

(٣٢٩ق)

ترجمہ: موسسہ فرهنگی شمس الفصحی

@kafilearn

كتاب فضل العلم

باب وصف علم و فضيلت آن و فضيلت علما

۱- مُحَمَّدْ بْنُ الْحَسَنِ وَ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الدَّهْقَانِ، عَنْ دُرُسْتَ الرَّوَاسِطِيِّ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلهِ الْمَسْجِدَ فَإِذَا جَمَاعَةٌ قَدْ أَطَافُوا بِرَجُلٍ. فَقَالَ: مَا هَذَا؟ فَقِيلَ: عَلَّامَةً! فَقَالَ: وَ مَا الْعَلَّامَةُ؟ فَقَالُوا لَهُ: أَعْلَمُ النَّاسِ بِأَنْسَابِ الْعَرَبِ وَ وَقَائِعَهَا وَ أَيَّامِ الْجَاهِلِيَّةِ وَ الْأَشْعَارِ الْعَرَبِيَّةِ. قَالَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلهِ: ذَاكَ عِلْمٌ لَا يَضُرُّ مَنْ جَهِلَهُ وَ لَا يَنْفَعُ مَنْ عَلِمَهُ. ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلهِ: إِنَّمَا الْعِلْمَ ثَلَاثَةً: آيَةٌ مُحْكَمَةٌ، أَوْ فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ، أَوْ سُتُّةٌ قَائِمَةٌ. وَ مَا خَلَاهُنَّ فَهُوَ فَضْلٌ.

امام کاظم علیه السلام فرمودند: پیامبر صلی الله عليه وآلہ وارد مسجد شدند و دیدند عده ای برگرد مردی حلقه زده اند. ایشان پرسیدند: این چیست؟ گفتند: او علامه ای است! فرمودند: علامه چیست؟ به ایشان گفتند: داناترین مردم در علم

انساب و وقایع عرب و روزگار جاهلیت و اشعار عربی. پیامبر صَلَّی اللہُ عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَ سَلَّمَ فرمودند: این علمی است که ضرری به کس که آن را نمی داند نزده و نفعی به آن کس که آن را می داند نمی رساند. سپس پیامبر صَلَّی اللہُ عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَ سَلَّمَ فرمودند: علم تنها سه چیز است: [معارف و] حکمت‌های آیات، یا احکام و دستورات معتبر، یا مستحبات پابرجا. غیر از این‌ها [دانش‌های] اضافه [و شاخ و برگ] است.

۲- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَالِلٍ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ؛ وَذَاكَ أَنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُورِثُوا دِرْهَمًا وَلَا دِينَارًا وَإِنَّمَا أَوْرَثُوا أَحَادِيثَ مِنْ أَحَادِيثِهِمْ. فَمَنْ أَخَذَ بِشَيْءٍ مِنْهَا فَقَدْ أَخَذَ حَظًّا وَافِرًا. فَانظُرُوا عِلْمَكُمْ هَذَا عَمَّنْ تَأْخُذُونَهُ؛ فَإِنَّ فِينَا أَهْلَ الْبَيْتِ فِي كُلِّ خَلْفٍ عُدُولًا يَنْفُونَ عَنْهُ تَحْرِيفَ الْغَالِينَ وَ انتِهَا الْمُبْطِلِينَ وَ تَأْوِيلَ الْجَاهِلِينَ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: علما وارثان انبیا هستند؛ از آن رو که انبیا درهم و دینار به ارث نگذاشتند بلکه تنها برخی از سخنانشان را به ارث گذاشتند. بنابر این اگر کسی چیزی

از آن به دست آورد، بهره‌ی فراوانی برده است. لذا ببینید این علمتان را از چه کسی می‌گیرید. زیرا در میان ما اهل بیت، در هر نسلی، عادلانی هستند که انحرافات غلوکنندگان و نسبت‌های ناروای منکران و تفسیرهای باطل جاهلان را از آن (علم) می‌здایند.

۳- الحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ الْوَشَائِيِّ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعْدِ خَيْرٍ فَقَهَهُ فِي الدِّينِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: اگر خدا برای بنده‌ای خیر بخواهد، به او فهم عمیق در دین خواهد داد.

۴- مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَادَانَ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عِيسَى، عَنْ رِبْعَيٍّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ رَجُلٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الْكَمَالُ كُلُّ الْكَمَالِ التَّفْقُهُ فِي الدِّينِ وَ الصَّابِرُ عَلَى النَّائِبَةِ وَ تَقْدِيرُ الْمَعِيشَةِ.

امام باقر علیه السلام فرمودند: کمال و همه‌ی کمال فهم عمیق در دین است و صبر بر مصیبت و برنامه‌ریزی زندگی.

٥- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى، عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ سِنَانٍ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الْعُلَمَاءُ أُمَّنَاءُ وَ الْأَتْقِيَاءُ حُصُونٌ وَ الْأَوْصِيَاءُ سَادَةٌ. وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: الْعُلَمَاءُ مَنَارٌ وَ الْأَتْقِيَاءُ حُصُونٌ وَ الْأَوْصِيَاءُ سَادَةٌ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: علماء امین هستند و با تقوایان دژ، و اوصیا سرورند. در روایت دیگری چنین فرمودند:
علماء منارهای روشن هستند و ...

٦- أَحْمَدُ بْنُ إِدْرِيسَ، عَنْ مُحَمَّدٍ بْنِ حَسَانَ، عَنْ إِدْرِيسَ بْنِ الْحَسَنِ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقِ الْكِنْدِيِّ عَنْ بَشِيرِ الدَّهَانِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَتَفَقَّهُ مِنْ أَصْحَابِنَا. يَا بَشِيرُ؛ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ إِذَا لَمْ يَسْتَعْنِ بِفِقْهِهِ احْتَاجَ إِلَيْهِمْ. فَإِذَا احْتَاجَ إِلَيْهِمْ أَدْخِلُوهُ فِي بَابِ ضَلَالِهِمْ وَ هُوَ لَا يَعْلَمُ.

بشیر دهان از امام صادق علیه السلام نقل کرده است که ایشان فرمودند: از اصحاب ما خیری در کسی که فهم عمیق در دین ندارد نیست. اگر یکی از اصحاب ما فهم دینی اش او را کفایت نکند، نیازمند آنان خواهد شد. سپس وقتی به آنان

نیازمند شود، او را در دروازه‌ی گمراهی‌شان وارد کرده در حالی که او نمی‌داند.

۷- عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنِ النَّوْفَلِيِّ، عَنِ السَّكُونِيِّ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ آبَائِهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَا خَيْرٌ فِي الْعَيْشِ إِلَّا لِرَجُلَيْنِ: عَالِمٌ مُطَاعٌ أَوْ مُسْتَمِعٌ وَأَعْ.

در زندگی برای هیچ کس خیری نیست مگر دو نفر: عالمی که از او فرمان برنده، یا شنونده‌ای که خوب فراگیرد.

۸- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، وَ مُحَمَّدٌ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ سَيِّفِ بْنِ عَمِيرَةَ، عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنْ، أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفَ عَابِدٍ.

امام باقر علیه‌السلام فرمودند: عالمی که از علمش بهره برنده، بهتر است از هفتاد هزار عابد.

۹- الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ إِسْحَاقَ، عَنْ سَعْدَانَ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ مُعاوِيَةَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: رَجُلٌ رَّاوِيَةٌ لِحِدِيثِكُمْ يَبْثُ ذِلِكَ فِي النَّاسِ وَ

يُشَدَّدُهُ فِي قُلُوبِهِمْ وَ قُلُوبِ شِيعَتِكُمْ، وَ لَعَلَّ عَابِدًا مِنْ
شِيعَتِكُمْ لَيْسَتْ لَهُ هَذِهِ الرِّوَايَةُ. أَيُّهُمَا أَفْضَلُ؟ قَالَ:
الرَّاوِيَةُ لِحَدِيثِنَا يَسْدُدُ بِهِ قُلُوبَ شِيعَتِنَا أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ
عَابِدٍ.

معاوية بن عمارة گفت به امام صادق عليه السلام عرض کرد: یک فردی است که حدیث شما را روایت می کند و آن را در میان مردم انتشار می دهد و در دل مردم و شیعیان شما محکم می کند، و چه بسا عابدی است از شیعیان شما که این حدیث گویی را ندارد. کدامشان بهترند؟ ایشان فرمودند: آن کسی که حدیث ما را نقل می کند و دل شیعیان ما را با این کار محکم می سازد، از هزار عابد بهتر است.